

Sabima kartleggingsnotat 10-2025

Kartlegging i sandfuruskoger i Åmot og Elverum - eller det året ferskenslørsoppen kom til bygda.

Av Gry Handberg

Foto: Gry Handberg

Ferskenslørsopp DD

Emneord: Sandfuruskog, Åmot, Elverum Ferskenslørsopp

Elverum sopp- og nyttevekstforening har i mange år kartlagt de rike sandfurumoene i og omkring Elverum by.

I 2025 planla vi sammen med mykolog Tor Erik Brandrud (TEB) å bevege oss lenger vekk fra byen for å kartlegge eskerområdene langs elva Julussa – den eneste elva på Østlandet som renner fra sør mot nord. Her finnes store områder med sandfuruskog og store og små eskere etter siste istid. Hensikten med kartleggingen var å finne ut om disse områdene, hvor det ikke har vært noen kartlegging av sopp tidligere, har like rik sandfuruskog som i områdene langs Glomma i og rundt Elverum. I utgangspunktet kan alle arealer med sand/grusavsetninger fra bre-elv-avsetninger og vindblåst sand ha rik sandfuruskog, og dette ønsket vi å undersøke.

I tillegg ble foreningen invitert med TEB og Leila S. Berg fra Multiconsult på kartlegging i Åmot, i områdene Hovdmoen og Grønvold, der man vurderer å bygge solkraftverk.

Vi la derfor opp til to kartleggingsdager, en i Åmot 9.9.25 og en langs Julussa i Elverum 10.9.25. Begge dagene ble avertert i kalenderen til Elverum sopp- og nyttevekstforening. Som alltid har vi et godt kartleggingssamarbeid med Naturvernforbundet i Sør-Østerdal, og de deltok i kartleggingen.

Ved kartleggingen i Åmot deltok det 13 personer, inkludert de to naturkartleggerne fra Multiconsult og TEB. Flere representerte Naturvernforbundet og andre var kartleggere fra andre sopp- og nyttevekstforeninger i landet – Larvik, Follo, Romerike, Hexeringen og Lillehammer, i tillegg til tre fra egen forening.

Ved kartleggingen langs Julussa var vi ni personer – inkludert TEB, Naturvernforbundet og kartleggere fra Follo, Romerike, Oslo og Larvik sopp- og nyttevekstforeninger, men bare én fra egen forening.

Resultater:

Hovdmoen og Grønvold i Åmot er begge sandfurumoområder med vekslende innslag av lyng. Begge steder ble det funnet rødlistearter og typiske sandfurumoarter i tillegg til noen arter nye for Hedmark.

Rødlisteartene, totalt åtte funn av fem forskjellige arter, er:

Fiolett stislørsopp VU Grønvold
Moslørsopp VU Grønvold

Blåfotstorpigg NT Grøndvold
Druelav NT Grøndvold
Ferskenslørsopp DD Hovdmoen fire funn

Fire arter er nye for Hedmark:

Fiolett stislørsopp
Myrslørsopp
Murrødspore
Kjegleslørsopp

Totalt ble det gjort 124 registreringer av 71 forskjellige arter, 57 registreringer på Hovdmoen og 67 registreringer i Grønvoldsområdet. Alle de fire funn av ferskenslørsopp er gjort på Hovdmoen, de fire funnene i kategoriene VU og NT er gjort i Grønvoldsområdet.

Ved kartleggingen langs Julussa dagen etter gjorde vi stopp på fire forskjellige steder, langs Julussdalsveien, ved Linderudtjernet, ved Ballrup/Furuli langs Linnerudveien og til sist ved Linderudberget. Hvert av stedene var preget av tørr sandfuruskog og det ble funnet både rødlistearter og sandfurumoarter og et par arter nye for Hedmark.

Totalt ble det gjort 183 registreringer av 85 forskjellige arter.

Foto: Gry Handberg Gubbeskjegg (NT)

Vi gjorde 31 funn av 7 forskjellige rødlistearter.

Moslørsopp VU 2 funn
Liten sandslørsopp VU 2 funn
Liten billeslørsopp VU 1 funn
Lodnevaniljerot NT 4 funn
Gubbeskjegg NT 2 funn
Blåfotstorpigg NT 1 funn
Ferskenslørsopp DD 19 funn

To arter er nye for Hedmark:

Tyttebærrødkvast
Sitronoker slørsopp

Alle våre funn er registrert i Artsobservasjoner under prosjektet «Kartleggingsmidler Sabima» og kan ses i Artskart.

Og så var det ferskenslørsoppen da.....

Til sammen begge dagene ble det gjort 23 funn av ferskenslørsopp. For de fleste av oss var dette et helt nytt bekjentskap. Sjøl hadde jeg funnet det jeg mente var en moslørsopp noen dager tidligere i Elverum, men den var nokså spesiell – mer rødgul enn moslørsoppen til vanlig er. Derfor presenterte jeg den for TEB, og han kunne begeistret slå fast at dette var ferskenslørsopp. Seinere ble det gjort mange funn av denne arten alle steder vi var begge dager under kartlegginga (med unntak av i Grønvoldsområdet).

I Artskart var det tidligere bare registrert ett funn av denne arten i Elverum, det var under høstsopptreffet i 2015, bestemt av TEB. Elverum sopp- og nyttevekstforening har kartlagt sine sandfurumoer siden 2011 og aldri funnet denne arten tidligere. Heller ikke i Åmot finnes det registreringer av arten i Artskart. Hvorfor dukker den da opp i så stort monn i 2025? Er det rett og slett slik at den hadde året sitt for fruktifisering? Eller handler det om forurensning og endring av jordsmonn/humuslag? Klimaforandringer? Uansett et artig fenomen, og så gjenstår det å se om arten tar sin plass også i sesongene som kommer.

Oppsummering

Som en oppsummering kan slås fast at kartleggingsdagen i Åmot og resultatene herfra vil være med på å gi nyttig bakgrunnsdata ved fortsatt prosjektering av solkraftverk i disse to sandfurskogsområdene.

Når det gjelder kartleggingen langs Julussa oppsummerer TEB det slik i en epost 21.10.25 til undertegnede:

«Hovedbudskapet var at det er MYE tørr, rik sandfuruskog i Julussdalen, områder som overhodet ikke er kartlagt tidligere, hverken naturtypekartlagt eller artskartlagt. Men av et hakk lavere verdi enn områdene lengre sør i Elverum.»

Vi er allerede i gang med å planlegge videre kartlegging i samme område i 2026.

På grunn av støtten fra Sabima har vi kunnet betale reisekostnader for tilreisende kartleggere for å få hjelp til bestemmelsesarbeidet i felt. Dermed har vi kunnet bestemme rødlistearter vi ellers ikke sjøl hadde klart å få navn på. Gjestene har stort sett vært privat inkvarterte.

Foto: Bente Rian

Takk for til Sabima for økonomisk støtte og takk til kartleggerne herfra og derfra som har hjulpet oss med disse to kartleggingsdagene.

Elverum, 2. november 2025

Gry Handberg (sign.)
Kartleggingsansvarlig i ESNF